

Incongruențe ale noii reforme în materia infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale intervenită prin Legea nr. 217/2023

Inconsistencies of the New Reform in the Matter of Crimes against Sexual Freedom and Integrity Introduced by the Law no. 217/2023

Corneliu S.F. IFTIM¹

Rezumat: *Continuând demersul inițiat prin Legea nr. 217/2020, legiuitorul a intervenit în materia infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, introducând noi texte și reformulându-le pe cele existente, scopul declarat fiind acela de a crește nivelul de protecție a minorilor și a persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate, prin norme de represiune penală.*

Modificările efectuate nu au produs efecte izolate ci, dimpotrivă, au avut repercusiuni în privința normelor deja existente. Astfel, cele referitoare la consacrarea imprescriptibilității pentru noi infracțiuni au condus practic la lipsirea de efecte a normelor referitoare la momentul de început al termenului de prescripție în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale comise împotriva minorilor. De asemenea, reglementarea distinctă a infracțiunilor de viol și agresiune sexuală, comise asupra unui minor, deși a plecat de la o nouă concepție a legiuitorului în privința vârstei la care minorul poate exprima un consimțământ sexual valid, au condus în final, ca urmare a necorelării cu normele deja existente, la scoaterea din afara ilicitului penal a unor fapte mai grave în comparație cu altele care au rămas incriminate.

Introducerea infracțiunii de determinare sau înlesnire a întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori intră în contradicție cu scopul legii, în condițiile în care fapte care s-ar înscrie în tipicitatea acestei infracțiuni, în lipsa noii

¹ Procuror PICCJ, formator INM (e-mail: corneliu.iftim@yahoo.com).

reglementări, ar fi putut fi sancționate mai sever, ca forme de participare la infracțiunea de viol sau agresiune sexuală, comise asupra unui minor.

Reformularea conținutului infracțiunii de corupere sexuală, în forma de bază, a creat o suprapunere cu infracțiunea de agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor, introdusă prin noua lege, iar menținerea incriminării actelor de corupere sexuală comise asupra minorilor cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani apare în contradicție cu dezincriminarea raportului sexual, actului sexual oral sau anal, precum și a actelor de penetrare vaginală sau anală, consimțite, comise cu un minor între aceleași limite de vârstă.

Cuvinte-cheie: *Legea nr. 217/2023; imprescriptibilitate; viol săvârșit asupra unui minor; agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor; determinarea sau înlesnirea întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori; coruperea sexuală a minorilor.*

Abstract: *Continuing the approach initiated by the Law no. 217/2020, the legislator intervened in the matter of crimes against sexual freedom and integrity, introducing new texts and reformulating the existing ones, the stated purpose being to increase the level of protection of minors and persons in situations of vulnerability through rules of criminal repression.*

The changes made did not produce isolated effects but, on the contrary, had repercussions regarding the already existing norms. Thus, those referring to the imprescriptible character of the new crimes practically led to the ineffectiveness of the rules regarding the start of the limitation period in the case of crimes against sexual freedom and integrity committed against minors. Also, the distinct regulation of the crimes of rape and sexual assault, committed against a minor, although it started from a new conception of the legislator regarding the age at which the minor can express a valid sexual consent, ultimately led, as a result of the lack of correlation with the already existing norms, to removing from the criminal offenses of some more serious acts compared to others that remained criminalized.

The introduction of the crime of determining or facilitating of sexual acts or of a sexual nature between minors contradicts the purpose of the law, given that facts that would be part of the typicality of this crime, in the absence of the new regulation, could have been sanctioned more severe, as forms of participation in the crime of rape or sexual assault, committed against a minor.

The reformulation of the content of the crime of sexual corruption, in its basic form, created an overlap with the crime of sexual assault committed against a minor, newly introduced, and maintaining the criminalization of acts of sexual corruption committed against minors between the ages of 16-18 appears in contradiction with the decriminalization of sexual intercourse, oral or anal intercourse, as well as acts of vaginal or anal penetration, with consent, committed with a minor between the same age limits.

Keywords: Law no. 217/2023; imprescriptibly; rape of a minor; sexual assault of a minor; determination or facilitation of sexual acts or of a sexual nature between minors; sexual corruption of minors.

I. Context

Prin Legea nr. 217/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și Legii audiovizualului nr. 504/2002² au fost aduse modificări importante în materia infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, mai cu seamă în privința abuzurilor sexuale asupra minorilor.

Având ca repere Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzurilor sexuale adoptată la Lanzarote la 25 octombrie 2007³, precum și Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale asupra copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a

² Publicată în M.Of., Partea I nr. 634 din 11 iulie 2023.

³ JO L 335, 17.12.2011, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/93/oj>. Conform articolului 18 paragraful 1 lit. (a), fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura de incriminarea următoarelor fapte comise cu intenție: a) activități sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală, iar conform paragrafului 2, în scopul aplicării paragrafului 1, fiecare parte va decide vârsta până la care este interzisă desfășurarea de activități sexuale cu un copil.

Consiliului⁴, principala modificare urmărită prin Legea nr. 217/2023 a fost introducerea unei limite de vârstă a consimțământului sexual sub care acesta nu este considerat ca fiind valabil, ceea ce a condus la o reconfigurare a infracțiunilor din capitolul VIII al titlului I, atât sub aspectul formelor de bază, cât și al variantelor acestora. Această modificare se înscrie în tendința manifestată prin Legea nr. 217/2020 de a acorda o protecție sporită minorilor, considerați ca fiind *a priori* într-o situație de vulnerabilitate,⁵ urmând modelul legiuitorului francez care, prin Legea nr. 478/2021, a stabilit limita de 15 ani ca fiind vârsta în funcție de care se face distincție între viol și act sexual cu un minor, sub această limită consimțământul minorului nefiind considerat ca fiind valabil.

În cele ce urmează ne propunem să identificăm cele mai importante necorelări generate de noile dispoziții în materia prescriptibilității infracțiunilor din capitolul VIII, a textelor de lege introduse și a infracțiunii de corupere sexuală a minorilor, reconfigurată prin noua lege.

II. Extinderea domeniului imprescriptibilității

Prin art. I pct. 1 din Legea nr. 217/2020³ a fost modificată lit. c) a art. 153 alin. (2) C.pen. în sensul declarării ca imprescriptibile a infracțiunilor prevăzute de art. 218¹ și art. 219¹ C.pen.⁶ Opțiunea legiuitorului se înscrie în tendința generală manifestată în cadrul ultimelor modificări ale legislației penale⁷ de a extinde sfera imprescriptibilității în ceea ce privește infracțiunile contra libertății și integrității sexuale. Această modificare a făcut ca dispozițiile art. 154 alin. (4) C.pen. referitoare la momentul de început al curgerii termenului de prescripție al răspunderii penale în cazul acestor din urmă infracțiuni comise față de un minor să

4 Potrivit articolului 2 lit. (b), vârsta consimțământului sexual înseamnă vârsta sub care este interzisă, în conformitate cu legislația națională, practicarea activităților sexuale cu un copil.

5 Prin această lege limita de vârstă a victimei fusese extinsă până la 16 ani, în cazul infracțiunii de act sexual cu un minor, respectiv de la 13 la 14 ani, în cazul infracțiunii de corupere sexuală a minorilor.

6 Introduse prin Legea nr. 217/2023.

7 De exemplu, Legea nr. 217/2020 sau Legea nr. 186/2021.

își găsească cu greu aplicare, în condițiile în care majoritatea infracțiunilor din cadrul capitolului VIII au fost declarate, succesiv, imprescriptibile⁸.

Credem că includerea noilor texte de lege printre cele care indică infracțiunile pentru care răspunderea penală nu se prescrie este firească, dacă ne raportăm la faptul că acestea au fost extrase din textele de incriminare ale violului, respectiv agresiunii sexuale, ținând cont de elementul de diferențiere propriu decurgând din vârsta subiectului pasiv. Or, pentru infracțiunile prevăzute de art. 218 și respectiv art. 219 C.pen. răspunderea penală era imprescriptibilă la data redactării noilor texte, ceea ce justifică includerea în aceeași sferă a faptelor care anterior se regăseau în conținutul celor din urmă.

La fel ca și în cazul modificărilor anterioare care au extins aria imprescriptibilității răspunderii penale, aplicarea noilor dispoziții se va face pentru infracțiuni de viol asupra unui minor și agresiune sexuală asupra unui minor comise după data intrării în vigoare a Legii nr. 217/2023, pentru cele comise anterior legea veche, care le declara prescriptibile, chiar sub o altă încadrare juridică, fiind, evident, mai favorabilă⁹.

III. Introducerea unor noi texte de lege¹⁰

8 Practic, aplicarea art. 154 alin. (4) C.pen. în ceea ce privește referirea la infracțiunile contra libertății și integrității sexuale ar fi restrânsă la infracțiunile prevăzute de art. 2192, art. 221, art. 222 și art. 223 C.pen., în cazul primelor trei fiind redundantă referirea la săvârșirea infracțiunii asupra unui minor, din moment ce acestea presupun, conform normei de incriminare, un minor ca subiect pasiv.

9 Opțiunea legiuitorului referitoare la extinderea sferei imprescriptibilității a fost criticată în doctrină, arătându-se că aceasta trebuie să fie excepția, admisibilă doar în cazul infracțiunilor de genocid, contra umanității și de război, și, eventual, al celor de omor, omor calificat și al infracțiunilor intenționate urmate de moartea victimei. În acest sens V. Cioclei, „Aspecte critice referitoare la Proiectul de Lege nr. 153/2021 pentru modificarea și completarea Codului penal (1) - sau virusul 3P a lovit din nou”, disponibil la adresa <https://www.bizlawyer.ro/stiri/interviuri-opinii/aspecte-critice-referitoare-la-proiectul-de-lege-nr-153-2021-pentru-modificarea-si-completarea-codului-penal>.

10 Așa cum am anticipat deja, faptele descrise la art. 2181, art. 2191 și art. 2192 C.pen. nu sunt infracțiuni noi întrucât anterior Legii nr. 217/2023 erau incriminate fie prin dispozițiile art. 218 sau art. 219, fie ca forme de participare la aceste infracțiuni.

1. Violul săvârșit asupra unui minor – art. 218¹ C.pen.

În esență, infracțiunea descrisă de noul text de lege împrumută din tipicitatea faptei de viol natura actului sexual, presupunând un raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală, la care adaugă condiții suplimentare în privința subiecților infracțiunii. Astfel, subiectul pasiv este întotdeauna un minor¹¹ iar subiectul activ poate fi un major, în forma de bază și cea agravată, respectiv un alt minor, în forma atenuată.

În cazul formei de bază de la alin. (1), fapta este infracțiune doar dacă diferența de vârstă între făptuitor și victimă depășește 5 ani¹². De asemenea, tot în ceea ce privește această formă, fapta este tipică indiferent dacă este consensuală sau comisă fără consimțământul victimei, condiția esențială fiind cea referitoare la vârsta acesteia, respectiv sub 16 ani. Prin urmare, legiuitorul prezumă absolut că minorul care nu a împlinit această vârstă nu poate exprima un consimțământ sexual valid, motiv pentru care prin dispozițiile art. I pct. 17 ale Legii nr. 217/2023 au fost abrogate dispozițiile art. 220 C.pen. referitoare la infracțiunea de act sexual cu un minor¹³ care presupunea comiterea consensuală a unui act de natura celui menționat de art. 218 cu un minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani¹⁴.

În cazul formei agravate și respectiv atenuate, cerința atașată elementului material este identică cu cea de la viol, respectiv comiterea faptei prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această

11 Sub 16 ani, în forma de bază de la alin. (1), indiferent de vârstă în forma agravată și atenuată de la alin. (2) și (3).

12 Prin urmare, în această formă vârsta minimă a subiectului activ este cuprinsă între 18 și 21 de ani și o zi. Atunci când fapta este consensuală, reglementarea este mai favorabilă față de cea pe care o modifică întrucât până la intrarea în vigoare a Legii nr. 217/2023 cauza de nepedepsire opera dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani, conform art. 220 alin. (6) C.pen., abrogat prin noua lege.

13 Cu consecința reformulării conținutului infracțiunii de racolare a minorilor în scopuri sexuale și a dispozițiilor art. 221 C.pen.

14 Inițial, în forma adoptată de Senat vârsta consimțământului sexual valid era de 15 ani, pentru intervalul 15-16 ani menținându-se incriminarea de la art. 220 C.pen. Ulterior, în forma adoptată de Cameră și trimisă spre promulgare, s-a renunțat la acest interval intermediar, cu consecința modificării limitei de vârstă de la infracțiunea prevăzută de art. 218¹ și a abrogării dispozițiilor art. 220 C.pen. Evoluția procesului legislativ poate fi accesată la adresa https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=20214.

stare. Având în vedere că ambele forme presupun săvârșirea faptei asupra unui minor, indiferent de vârstă, cele două incriminări se suprapun peste cea de la violul comis asupra unui minor care a împlinit 16 ani¹⁵, aceeași faptă putând fi încadrată simultan în două texte de lege, cu pedepse diferite. Acest paralelism putea fi evitat prin abrogarea variantei agravate a violului, ținând cont de faptul că prin noua lege s-a urmărit tocmai incriminarea distinctă a infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale a minorilor.

Din modul de reglementare al formei atenuate rezultă că legiuitorul a optat pentru dezincriminarea actelor sexuale consimțite între minori, indiferent de diferența de vârstă dintre aceștia, întrucât dacă infracțiunea de act sexual cu un minor prevedea doar o cauză de nepedepsire în cazul unei diferențe de vârstă de până la trei ani între subiecții actului sexual, noua lege incriminează numai relațiile intime dintre minori care au loc prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

2. Agresiunea sexuală săvârșită asupra unui minor – art. 219¹ C.pen.

Similar infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor, agresiunea sexuală săvârșită asupra unui minor preia din tipicitatea faptei de agresiune sexuală natura actului sexual, acesta fiind circumscris prin excluderea celor specifice violului săvârșit asupra unui minor, subiectul pasiv fiind un minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani, în forma de bază, respectiv un minor indiferent de vârstă, în cazul formei atenuate.

Din perspectiva subiectului activ, în cazul formei de bază de la alin. (1) fapta se comite de un major, în timp ce în cazul formei atenuate de la alin. (2) subiectul activ este un minor, fapta fiind tipică în acest caz doar dacă a fost comisă prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința sau profitând de această stare. Deși alin. (1) nu face referire expresă la calitatea de major a subiectului activ, așa cum se întâmplă în cazul violului săvârșit asupra

¹⁵ Reglementat la art. 218 alin. (3) lit. c) C.pen., astfel cum a fost modificat prin noua lege.

unui minor, ar fi illogic ca această forma să îl includă și pe făptuitorul minor¹⁶. În caz contrar, ar însemna ca atunci când fapta a fost consimțită minorul să fie sancționat cu o pedeapsă cuprinsă între 3 și 10 ani, iar când nu a fost consimțită limitele de pedeapsă să fie cuprinse între 2 și 7 ani. De asemenea, acceptând aceeași teză contrară, ar însemna ca actul de agresiune sexuală consimțit între minori să fie infracțiune, în timp ce violul comis în aceleași condiții să nu fie incriminat.

În cazul formei de bază nu prezintă relevanță dacă fapta este comisă cu sau fără consimțământul victimei, în primul caz, la fel ca în situația violului săvârșit asupra unui minor, consimțământul exprimat de victima minoră care nu a împlinit vârsta de 16 ani nefiind considerat ca fiind valabil¹⁷.

Pe de altă parte, se remarcă inconsecvența legiuitorului care nu a mai reglementat o formă agravată a agresiunii sexuale comisă asupra unui minor de către un major prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, la fel ca în cazul violului săvârșit asupra unui minor. Această inconsecvență conduce la limite de pedeapsă greu de explicat din perspectiva pericolului social întrucât dacă fapta este comisă în aceste condiții iar victima este un minor care nu a împlinit 16 ani, va fi sancționată cu închisoarea de la 3 la 10 ani, conform art. 219¹ alin. (1), iar dacă este un minor care a împlinit 16 ani, va fi sancționată cu închisoarea de la 4 la 10 ani, conform art. 219 alin. (2) lit. c).

La fel ca în cazul agresiunii sexuale, și în cazul infracțiunii prevăzute de noul text legiuitorului a reglementat în art. 219¹ alin. (6) C.pen. situația actelor de agresiune sexuală care au precedat sau au urmat săvârșirii actelor sexuale prevăzute de art. 218¹ alin. (1) – (3) C.pen., arătând că acestea constituie *viol*. Este evidentă eroarea legiuitorului, în cazul formelor reglementate de cele trei alineate premisa fiind aceea că victima este un minor, ceea ce înseamnă că actele de agresiune sexuală

¹⁶ În sens contrar, C. Danileț, „Modificări ale legislației penale (II): Legea nr. 217/2023”, nota 9, articol disponibil la adresa: <https://www.juridice.ro/696617/modificari-ale-legislatiei-penale-ii-legea-nr-217-2023.html>.

¹⁷ Nu credem că se poate susține că atunci când nu a fost consimțită fapta ar constitui infracțiunea de agresiune sexuală, întrucât s-ar ajunge în această situație ca lipsa consimțământului să atragă o răspundere atenuată, respectiv o pedeapsă între 3 și 7 ani, față de situația unei fapte consimțite, sancționabile între 3 și 10 ani.

se absorb în infracțiunea comisă imediat anterior sau ulterior, respectiv aceea de viol săvârșit asupra unui minor.

3. Determinarea sau înlesnirea întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori – art. 219² C.pen.¹⁸

Infracțiunea reprezintă, într-o mare măsură¹⁹, o instigare urmată sau neurmată de executare la faptele de viol săvârșit asupra unui minor - alin. (1) și agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor - alin. (2), atunci când subiecții actului sexual sunt minori care nu au împlinit 16 ani²⁰, în ambele situații subiectul activ al infracțiunii fiind un major.

În ipoteza în care determinarea este urmată de întreținerea, suportarea sau efectuarea unui act sexual neconsensual între minori, se constată că autorul unor astfel de fapte va fi sancționat cu limitele de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă de autorul minor, reduse cu o treime, legiuitorul derogând astfel de la sistemul parificării pedepsei consacrat în art. 49 C.pen. Opțiunea legiuitorului vine în contradicție cu scopul urmărit prin noile modificări, respectiv acela de a oferi o protecție sporită minorilor prin reglementarea unei represiuni agravate în cazul faptelor comise împotriva libertății și integrității sexuale a acestora. Or, sancționarea unei instigări la o faptă din această categorie cu limite

18 Deși denumirea infracțiunii se referă și la înlesnire, din modalitățile normative enumerate la primele două alineate rezultă că aceasta se comite doar prin determinare. Credem totuși că noțiunea de determinare din cuprinsul normei de incriminare nu are doar semnificația subiectivă, de inoculare a ideii de realizare a actului sexual ci mai degrabă un sens causal, în sens de acțiune aflată în relație de cauzalitate cu acesta din urmă și care poate consta atât într-o acțiune de determinare stricto sensu, cât și într-o înlesnire, de pildă prin punerea la dispoziția minorilor a locuinței în care aceștia realizează actul sexual.

19 Nu se poate face această afirmație în ipoteza în care actele sexuale comise, suportate sau efectuate de minori sunt consensuale, caz în care determinarea s-ar raporta la o faptă neprevăzută de legea penală.

20 Credem că și în modalitatea determinării minorului să suporte ori să efectueze actele sexuale se menține limita de vârstă de 16 ani, aceste din urmă variante nefiind mai grave decât cea principală. Referirea la un astfel de act din cadrul tezei a II-a din alin. (1) are în vedere actul menționat în prima teză, respectiv cel comis între minori care nu au împlinit vârsta de 16 ani.

mai reduse decât cele prevăzute pentru instigare în general presupune exact contrariul, respectiv o răspundere atenuată.

Față de conținutul descris în primele două alineate, considerăm că infracțiunea are în vedere următoarele ipoteze:

- a . determinarea minorilor care nu au împlinit 16 ani să întrețină, să suporte sau să efectueze, consimțit, un raport sexual, act sexual oral sau anal, precum și a oricăror alte acte de penetrare vaginală sau anală, caz în care fapta va fi sancționată cu limitele de pedeapsă prevăzute de art. 218¹ alin. (1), reduse cu o treime;
- b . determinarea minorilor care nu au împlinit 16 ani să întrețină, să suporte sau să efectueze, prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, un raport sexual, act sexual oral sau anal, precum și a oricăror alte acte de penetrare vaginală sau anală, caz în care fapta va fi sancționată cu limitele de pedeapsă prevăzute de art. 218¹ alin. (3), reduse cu o treime²¹;
- c . determinarea minorilor care nu au împlinit 16 ani să comită, să întrețină, să suporte sau să efectueze, consimțit, alte acte sexuale decât cele enumerate anterior, caz în care fapta va fi sancționată cu limitele de pedeapsă prevăzute de art. 219¹ alin. (1), reduse cu o treime;
- d . determinarea minorilor care nu au împlinit 16 ani să comită, să întrețină, să suporte sau să efectueze, prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, alte acte sexuale decât cele enumerate anterior, caz în care fapta va fi sancționată cu limitele de pedeapsă prevăzute de art. 219¹ alin. (2), reduse cu o treime;
- e . determinarea minorilor care nu au împlinit 16 ani să comită, să întrețină, să suporte sau să efectueze, consimțit sau prin constrângere, punere în

21 Se remarcă dificultatea de a sancționa această faptă conform art. 218¹ alin. (2) sau (3), ambele texte având în vedere un act sexual neconsimțit. Pornind de la ideea că infracțiunea este, în mare parte, așa cum am arătat, o instigare urmată sau neurmată de executare, credem că sancționarea trebuie făcută prin raportarea la fapta tipică a autorului, în cazul nostru cea de la alin. (3). Fără îndoială că adoptând această soluție trimiterea și la alin. (2) al art. 218¹ este inutilă, aceeași faptă neputând fi încadrată conform ambelor alineate. Dacă ar fi fost consecvent, urmând modelul aceleiași infracțiuni comise prin raportare la conținutul infracțiunii de agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor, trimiterea trebuia făcută la alin. (4) care reglementează circumstanțele în care faptele de la alin. (1) - (3) se sancționează mai sever.

imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare, alte acte sexuale decât cele enumerate anterior, în condițiile circumstanțelor prevăzute de art. 219¹ alin. (3), caz în care faptele vor fi sancționate cu limitele de pedeapsă prevăzute de art. 219¹ alin. (1) și (2), al căror maxim se majorează cu 3 ani, ulterior noile limite fiind reduse cu o treime²².

IV. Reformularea conținutului infracțiunii de corupere sexuală a minorilor

În urma modificărilor intervenite prin noua lege, faptele de corupere sexuală a minorilor constituie infracțiune doar atunci când sunt comise în anumite circumstanțe, prevăzute de art. 221 alin. (1) lit. a) – d), respectiv alin. (2) lit. a) – d)²³, subiectul activ fiind în toate cazurile un major.

Reformularea conținutului infracțiunii de corupere sexuală a minorilor precum și reglementarea distinctă a infracțiunii de agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor au condus în final la o suprapunere între cele două incriminări - art. 221 alin. (1) și art. 219¹ alin. (1), având în vedere că ambele privesc o faptă comisă de către un major asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani. Deși aparent cele două texte se diferențiază sub aspectul elementului material, textul art. 221 alin. (1) făcând trimitere la acte de natură sexuală, altele decât cele prevăzute la art. 218, pe când art. 219¹ alin. (1) face trimitere la acte de natură sexuală, altele decât cele prevăzute de art. 218¹, în realitate suprapunerea există și la acest nivel având în vedere că atât art. 218 cât și art. 218¹ se referă la aceleași tipuri de acte sexuale: raport sexual, act sexual oral sau anal, acte de penetrare vaginală sau anală.

22 Limitele de pedeapsă în urma majorării și reducerii succesive fiind între 2 ani și 8 ani și 8 luni, pentru infracțiunea prevăzută de art. 219² alin. (2) raportat la art. 219¹ alin. (1) și (3) C.pen. și respectiv între 1 an și 4 luni și 6 ani și 8 luni, pentru infracțiunea prevăzută de art. 219² alin. (2) C.pen. raportat la art. 219¹ alin. (2) și (3) C.pen.

23 Respectiv: minorul este membru de familie al majorului sau persoană care conviețuiește cu acesta; minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia, datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei stări de incapacitate fizică sau psihică, precarității situației sale economice sau sociale ori altei cauze; fapta a pus în pericol viața minorului; fapta a avut ca urmare vătămarea corporală a minorului.

O ipoteză în care s-ar fi justificat reținerea infracțiunii de corupere sexuală a minorilor, în forma de la alin. (1), fără ca în același timp fapta să poată fi încadrată ca agresiune sexuală asupra unui minor, ar fi fost cea în care diferența de vârstă între făptuitor și victimă nu ar fi depășit 5 ani, ceea ce ar fi exclus-o pe cea din urmă, iar fapta ar fi fost comisă în condițiile prevăzute la lit. a) - d) ale art. 221 alin. (1) C.pen. Cu toate acestea, legiuitorul a menținut aceeași clauză de excludere și în cazul infracțiunii de corupere sexuală a minorilor, ridicând diferența de vârstă la 5 ani prin alin. (5) al art. 221, suprapunerea dintre cele două incriminări verificându-se astfel și la nivelul diferenței de vârstă după care fapta constituie infracțiune.

Acest paralelism creează dificultăți în încadrarea faptei, având în vedere că incriminarea de la art. 221 alin. (1) este mai restrictivă sub aspectul condițiilor de realizare a conținutului constitutiv²⁴, iar, pe de altă parte, are limitele de pedeapsă substanțial mai reduse decât infracțiunea de agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor. De aceea, nu s-ar putea susține că încadrarea în dispozițiile art. 219¹ alin. (1) s-ar face doar dacă nu sunt îndeplinite condițiile restrictive prevăzute de art. 221 alin. (1) lit. a) - d) întrucât ar însemna ca o faptă săvârșită în condiții speciale, care conferă acesteia o gravitate sporită, să fie sancționată mai puțin sever decât aceeași faptă comisă în absența unor astfel de condiții.

Nici varianta alternativă a infracțiunii de corupere sexuală a minorilor constând în determinarea în orice mod a minorului să suporte sau să efectueze un act de natură sexuală nu este diferită de una din variantele cu același conținut ale infracțiunii nou introduse de determinare sau înlesnire a întreținerii de acte sexuale sau de natură sexuală între minori. Astfel, atât infracțiunea prevăzută de art. 219² alin. (2) raportat la art. 219¹ alin. (1) și (3) cât și cea prevăzută de art. 221 alin. (1) implică aceeași conduită tipică²⁵, același subiect activ, respectiv un major și

24 Conform expunerii de motive, legiuitorul a urmărit introducerea acestor condiții suplimentare pentru a înlătura de la aplicare dispoziția privind diferența de vârstă, calificată drept cauză de nepedepsire, însă inserarea lor în cadrul incriminării privind coruperea sexuală a minorilor în forma tip a condus în final la o suprapunere între două texte de lege în situația în care cauza de nepedepsire nu ar fi incidentă.

25 Condițiile de realizare a conținutului constitutiv al infracțiunii de corupere sexuală, menționate la art. 221 alin. (1) lit. a) - d) sunt aceleași cu cele menționate la art. 219¹ alin. (3) lit. a) - d), aplicabile în cazul infracțiunii prevăzute de 219² alin. (2) raportat la art. 219¹ alin. (1) și (3), cu excepția părții finale a lit. b) a art. 221, respectiv „făptuitorul (...) a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația

aceeași categorie de subiecți pasivi, respectiv minori care nu au împlinit 16 ani, ceea ce înseamnă că vom fi în prezența unei duble calificări, intrând în aceeași dilemă cu privire la sancționarea aceleiași fapte potrivit unor texte de lege care prevăd limite de pedeapsă diferite, respectiv 1 - 5 ani - art. 221 alin. (1) C.pen., sau 2 ani și 8 ani și 8 luni - art. 219² alin. (2) raportat la art. 219¹ alin. (1) și (3) C.pen.

Cu privire la variantele atenuate de la alin. (3)²⁶ și (4)²⁷, se remarcă neincidenta clauzei de excludere referitoare la diferența de vârstă până la 5 ani, opțiune discutabilă, în condițiile în care aceeași cauză este aplicabilă în cazul formei de bază, sancționată mai sever. Pe de altă parte, dacă minorul doar asistă la actul sexual săvârșit de major în prezența sa, fapta este incriminată indiferent de diferența de vârstă dintre cei doi, în condițiile în care dacă minorul este implicat, cu voia sa, în aceleași acte, fapta este infracțiune doar dacă diferența de vârstă între cei doi este mai mare de 5 ani.

Prin dispozițiile art. 221 alin. (2) C.pen. s-a menținut incriminarea actelor de corupere sexuală comise împotriva unui minor cu vârsta între 16-18 ani, în circumstanțele menționate la lit. a) - d). Cu toate acestea, în urma reglementării distincte a infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor, a fost scos în afara ilicitului penal raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și actele de penetrare vaginală sau anală, consimțite, comise cu un minor între aceleași limite de vârstă, incriminate anterior prin dispozițiile art. 220 alin. (3) C.pen. Fără îndoială că această opțiune nu poate avea vreo explicație logică, fiind doar expresia necorelării dispozițiilor legale în urma modificărilor intervenite prin noua lege, acte sexuale care au *in abstracto* un potențial mai redus de lezare a libertății și integrității sexuale a minorilor cu vârsta între 16 și 18 ani neputând justifica

vădit vulnerabilă a acestuia, datorată (...) precarității situației sale economice sau sociale ori altei cauze”.

26 Actul sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani.

27 Determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic.

incriminarea, în condițiile în care acte sexuale cu potențial mai ridicat, comise în aceleași condiții, sunt dezincriminate.

V. Concluzii

Noua reformă în materia infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale intervenită prin Legea nr. 217/2023 a adus mai multe necunoscute decât clarificări pentru practicianul dreptului. Dacă introducerea unei limite de vârstă pentru validarea consimțământului sexual din perspectiva dreptului penal poate fi privită ca un pas înainte, fiind înlăturate astfel ezitățile practicii judiciare în calificarea unei conduite ca viol sau act sexual cu un minor, atunci când vârsta victimei crea dubii cu privire la prezența consimțământului valid al acesteia, nu același lucru se poate spune și despre celelalte modificări care au creat un veritabil haos în cadrul infracțiunilor din capitolul VIII.

Suprapunerile între textele de lege nou introduse și cele existente, dezincriminarea unor conduite mai grave în materia infracțiunilor contra vieții sexuale și menținerea incriminării pentru conduite mai puțin grave, lipsa de coerență în adoptarea măsurilor de protecție a minorilor, victime ale abuzului sexual, sunt doar câteva din incongruențele care pot fi semnalate în noua lege.

Perioada de *vacatio legis* prevăzută în cadrul art. IV²⁸ poate fi un răgaz de reflecție și îndreptare pentru legiuitor, înainte ca noile modificări să genereze noi controverse în activitatea de aplicare a dreptului.

28 Potrivit acestor dispoziții, prevederile art. I intră în vigoare la 1 ianuarie 2024.